

Eiridīke, aiz kuras dungo Orfejs

Režisores Annas Abalihinas izrāde *Eiridīke* Dailes teātrī mūsdienīgi atdzīvina pazīstamo mītu

TUMŠAJĀ skatuves kastē ir trīs krēslu pieci aktieri – meita, tēvs un trīs akmeņi, kuri savā starpā nesprotas. Tomēr iejūtība, asinsradniecība, ķermeņa valoda mazpamazām ļauj šiem tēliem atpazīt vienu otru un sākt sarunāties. Par saknēm, pagātni, izcelšanos. Tie ir jautājumi, kas nodarbina amerikāņu dramaturģi Sāru Rūlu un režisori Annu Abalihinu izrādē *Eiridīke*. Neviss zaudētā mīlestība un līdzšinējā dzīve, bet gan iespēja iegūt sevi. Izzinot, no kurienes esi nācis, iepazīt savu būtību, apstāties, pirms (ja vispār) mesties tālāk dzīves straujuma.

Šoreiz *Eiridīke* Dailes teātrī ir ne tikai atsauce uz slaveno sengrieķu mītu, bet arī trāpīgs atvasinājums, jo tieši Ilzes Ķuzules-Skrastiņas atveidotā *Eiridīke* ir šīs skatuves versijas priekšplānā. Klāva Kristapa Košina spēlētais Orfejs viņai dungo nopakaļ.

Taču tā gluži arī nevar teikt. Fiziskā teātra forma, ko izvēlējušies izrādes veidotāji, pēc būtības pieprasa katra aktiera koncentrētu klātbūtni, fokusu, ansambļa ritma izjūtu. Aktieri ar to labi tiek galā. *Eiridīkes* un Orfeja

Recenzijas autore – Juta Ance Ķirķis, žurnāla *Teātra Vēstnesis* galvenā redaktore

Trāpīgais skatuves risinājums un neierastā izrādes forma ļauj novērtēt dramaturģijas nianšes

EIRIDĪKE.

Dailes teātra Mazā zālē. Nākamās izrādes 16. decembrī, 9. janvārī. 30 €.

kustību dialogs, kam skatītāji var sekot, pirms zālē nodzisušas gaismas, ir prologs, kas iepazīstina ar «spēles noteikumiem» – izrādes apstākļiem, izteiksmes līdzekļiem un, visbūtiskāk, ritmu.

Abalihina Latvijas teātra pasaulē vairāk pazīstama kā horeogrāfe, kas strādājusi pie iestudējumiem *La Kritusi* Nacionālajā teātrī un *Pusnakts*

šovs ar Jūdu Iskariotu Dailes teātrī. Tāpēc šķiet likumsakarīga viņas izvēlēta izrādes forma. Fiziskais teātris pagērdāļu no informācijas nodot skatītājiem ar ķermeni un kustību. Tā gan drīz nekad nav sadzīviska, bet piedāvā savu versiju par varoņu attiecībām. Kustība bieži tiek ritmiski pārrauta ar statiskām «bildēm», tomēr partitūra ir poētiska, lai skatītājs to lasītu kā garu poēmu. Katra apstāšanās kļūst par cezūru vai rindas lauzumu, aiz kura seko ne vienmēr racionāli secīgs turpinājums, tādējādi piesaistot skatītāja uzmanību notiekošajam.

Turklāt ir patīkami vērot teksta un kustības attiecību neviennozīmību un maiņu – laiku pa laikam teksts un kustība viens otru ilustrē, reizēm sniedz papildu informāciju, reizēm kontrastē vai pat apgāj teikto vai parādīto. Ja epizodē, kuras tekstā izskan mīlestības apliecinājumi, aktieru ķermeņi ir viens pret otru agresīvā vai vienaldzīgā pozīcijā, skatītājs iegūst pavisam citu informāciju.

Aktieru fiziskā esamība uz skatuves ir mērķtiecīga un nospriegota, jo izrādes sadrumstalotā montāža ir nepielūdzama – aini ir jābeidzas, lai sāktos nākamā. Savā veidā šis režisores paņēmiens atgādina bagātīgi ilus-

IR IESAKA

7. DECEMBRIS

IZRĀDE. GAIŠĀS NAKTIS LIEPĀJAS TEĀTRA MAZĀJĀ ZĀLĒ

Dokumentāla izrāde par vīriešiem, kas nokļuvuši ieslodzījumā, vēl būdami jaunieši. Izrāde ir stāsts par pieaugšanu kameras sienās, meklējot iespēju sākt dzīvi no jauna. Kas noved līdz krīzes brīdim, kurā tiek pastrādāts noziegums? Kāda dzīve un pārdomas pavada ieslodzītos? Režisore Kristīne Brīniņa. Lomās jaunie teātra aktieri. Biļetes cena 22–25 €. Bilesuparadize.lv

7. DECEMBRIS – 27. SEPTEMBRIS

IZSTĀDE. SAN RAKSTNIECĪBAS UN MŪZIKAS MUZEJĀ PULKA IELĀ

Pirms 120 gadiem tika izdota pirmā latviešu skaņuplate. Atzīmējot gan šo jubileju, gan muzeja simtgadi, sarīkota izstāde, kas veltīta muzeja skaņu ierakstu kolekcijai ar vairāk nekā 8000 vienībām un skaņu ierakstīšanas tehnoloģijām – no pianolām un muzikālajām lādītēm līdz MP3 atskaņotājiem. Ekspozīcijas skaņu ainavu veidojis Jēkabs Nīmanis, apskatāma arī skaņu mākslinieka Maksima Šenteļeva instalācija. Rmm.lv

trētu grāmatu, kurā katra lappuses pāršķiršana piedāvā pausi gan stāsta attīstībā, gan varoņu un lasītāju dzīvē, pirms atklājas stāsta nākamā šķautne.

Izrādes monohromatiskais ietērs, par kura virsdiriģenti gribas iecelt scenogrāfi un kostīmu mākslinieci Ievu Kauliņu, tiek trāpīgi mainīts un pielāgots ar gaismu (māksliniece Māra Vaļikova) un video (mākslinieks Aleksandrs Lobanovs) palīdzību. Katra lappuse (aina) no iepriekšējās tiek atšķelta ar akli melnu kadru, kurā varoņi pazūd vai viņiem pievienojas jauni, lai izspēlētu nākamo epizodi. Izrādes epizodiskumu reizē pastiprina un kopā tur arī Platona Buravicka mūzikas pēkšņums un trauksmainums.

Dailes teātra Mazā zālē, šķiet, nav viegla darba vide scenogrāfam – zemi grieisti, skatītāji sēž tuvu skatuves grī-

dai, noteikti ir vēl citas tehniskas grūtības, tāpēc izdevies scenogrāfa darbs Mazajā zālē ir īpaša veiksmē. Un tāda tā šoreiz ir – skatuves mutē iebūvētā melnā kaste, kuras labajā malā ir «morga» siena ar lielām atvilktnēm, kas dažās ainās kļūst par daudzdzīvokļu nama fasādi vai pat orķestri, ir ļoti funkcionāla. Un, lai gan skatītāja aci, protams, pirmkārt, piesaista ekrāns skatuves dibenplānā, tieši durtnu siena kļūst par portālu, kas burtiski savieno dzīvo un mirušo pasauli.

Iepriecina amerikāņu dramaturģes Sāras Rūlas spēja nebūt banālai, saglabāt patiesumu, teksta poētismu, kas kontrastē ar brīžam sadzīvisko saturu. Un svarīgākais – izcelt no pazīstamā mīta tieši Eiridīkes stāstu, piešķirt sievietei pašapziņas pilnas pašnoteikšanās iespējas.

Trāpīgais skatuves risinājums un neierastā izrādes forma ļauj novērtēt dramaturģijas nianšes. Te liela artava tulkotājam un atdzejojotājam Jānim Elsbergam. Turklāt valodai kā vērtībai pašai par sevi ir sarežģīta un būtiska loma Eiridīkes tēla attīstībā, ļaujot aktieriem (īpaši Ķuzulei-Skrastiņai un Gintam Andžānam Eiridīkes tēva lomā) parādīt savu meistarību, izspēlējot savstarpēju nesaprašanās saprotamos apstākļos.

Atšķirībā no mīta (un tā versiju) varoņiem ar šo Eiridīki mūsdienu sievietei nav grūti identificēties. Un tas ir ne tikai dramaturģijas, bet arī izrādes un personīgs Ķuzules-Skrastiņas nopelns. Te, šķiet, vietā arī kompliments par saturīgu, mūsdienīgu, atsevišķos elementos arī laikmetīgu skatāmvielu uz Dailes Mazās zāles skatuves. ●

Eiridīkes lomā Ilze Ķuzule-Skrastiņa

9. DECEMBRIS

**KONCERTS. ADVENTES
DZIESMUSVĒTKI RĪGAS DOMĀ**

Koncertā piedalīsies Valsts akadēmiskais koris *Latvija* diriģenta Māra Sirmā vadībā un konkursa *Ineses Galantes talanti* uzvarētāji – pianists Daumants Liepiņš, operas solists Artjoms Safronovs, pianists Aleksandrs Komka ar trio *Quasi serioso* un arī operdziedātāja Inese Galante. Skanēs populāra garīgā un klasiskā mūzika. Biļetes cena 15–32 €. Bilesuparadize.lv

12. DECEMBRIS

**KONCERTS. OPERDZIEDĀTĀJAS
ANNAS SOFIJAS FON OTERES
SOLOKONCERTS LIELAJĀ ĢILDĒ**

Pasaulē slavenais mecosoprāns Anna Sofija fon Otere ir viena no visu laiku labākajām Zviedrijas dziedātājām, neskaitāmu godalgu laureāte (arī divas *Grammy* balvas), var lepoties ar bagātīgu diskogrāfiju, kas tapusi 40 gadu garumā. Lielajā ģildē viņa mūžsies ar Baha, Pērsela, Kuperēna mūziku un Ziemassvētku dziesmām. Biļetes cena 15–50 €. Bilesuparadize.lv